

# Programgruppen Arkitektur & Middleware – hvad for en fisk?

Af Karina Steffen

I 2007 blev jeg som projektkonsulent tilknyttet programgruppen Arkitektur & Middleware, videre forkortet A&M. Min opgave var at bistå formanden og programgruppens medlemmer med udfærdigelse af ansøgninger og forberedelse af oplæg til programgruppens møder, der kunne tjene som diskussionsgrundlag til eventuelt kommende projekter.

Karina Steffen  
Projektleder  
Statsbiblioteket  
kst@statsbiblioteket.dk



Dette arbejde har givet mig en ganske god indsigt i, hvad programgruppen egentlig beskæftiger sig med og hvordan den arbejder, hvilket jeg vil prøve at viderefremde med denne artikel.

Programgruppens navn er forståeligt i IT-faglige kredse men i samtale med biblioteksfaglige kolleger måtte jeg konstatere at det ikke slog an. Et par forklarende ord på programgruppens navn er vist derfor på sin plads som det første.

## Hvad for en fisk?

Ministeriet for videnskab, teknologi og udvikling beskriver i sin hvidbog om IT-arkitektur smukt begrebet arkitektur med en metafor, der gør det lettere at forstå<sup>1</sup>.

Udviklingen af offentlige IT-systemer er et forløb med mange lighedspunkter med byudvikling. I vore byer er der utallige projekter i gang og det er svært at overskue alle detaljer. Derfor er der brug for nogle overordnede planlægningsrammer, som sikrer en ordnet udbygning og systemer med bedre mulighed for sammenhæng.

IT-arkitekturarbejdet kan sammenlignes med byplanlægning, der planlægger fælles ressourcer og lægger regler for anvendelse af disse, for eksempel fælles sikkerhedsløsninger. IT-arkitektur kan – ligesom anden byplanlægning, der spænder fra overordnet national/regional planlægning til planlægning for et lokalområde – udvikles på flere niveauer:

- Nationalt.
- Sektor/servicefællesskab/indsatsområde.
- Enkelt organisation/myndighed.

En byplan sætter rammer for byens udvikling – udpegning af erhvervs- og boligområder, krav

til vand-, varme og el-forsyning, planlægning af trafikbelastning. En byplan er en social overskomsom, som muliggør en fornuftig udvikling af byen gennem de lokale projekter, som byens indbyggere og virksomheder gennemfører.

I programgruppen forsøger man altså at koordinere den nationale udvikling på IT-området indenfor bibliotekssektoren under skyldig hensyntagen til det nationale og de enkelte bibliotekers behov.

Analogien over til bibliotekssektoren kunne være brugen af Nationalbibliografien, anvendelse af dataforsyning fra DanBib og Worldcat og brugen af fx MARC-formaterne og de tilhørende katalogiseringsregler. Andre eksempler er det nationale lånesamarbejde og dets understøttelse via DanBib og anvendelse af standarder som Z39.50 og NCIP. Der er området omkring identifikatorer som ISBN og ISSN og deres pendanter for elektronisk materiale, som er under international udvikling (fx URN – Uniform Resource Name og DOI – Digital Object Identifier). I programgruppen er der derfor bl.a. fokus på at sikre brugen af allerede etablerede standarder, samt at udvide og berige med nye relevante standarder og middleware.

Etablering af services er en fælles investering, og brugen af disse reguleres med henblik på at opnå en acceptabel rentabilitet af investeringen, samtidig med at den kan tilbydes til en attraktiv pris for den enkelte ejendom.

I IT-verdenen er der på samme måde behov for både regulering af det enkelte systems opbygning og etablering af fælles services på områder hvor det er hensigtsmæssigt at løse opgaverne i fællesskab. For begge disse tiltag er en standardisering af tilslutningspunkterne (i form af

veldefinerede grænsesnit) en forudsætning for at opnå sammenhæng mellem IT-systemerne<sup>2</sup>.

Middleware<sup>3</sup> er computer software, der forbinder software komponenter eller applikationer sammen. Softwaren består af et set services der gør samspillet mellem flere forskellige applikationer og data på tværs af netværk muligt. Middlewaren befinder sig imellem den applikationssoftware der skal kommunikere og er derfor midlet til at få arkitekturen til at hænge sammen.

Programgruppens navn dækker altså over et forum hvor medlemmerne, der kommer fra et bredt spektrum af forskningsbiblioteker i Danmark, forsøger at koordinere, aftale og udvikle en fælles arkitektur til glæde for alle og sikre at den nødvendige middleware er til rådighed for dette og at de elementer, der ligger i programgrupperne Mødet med brugeren (grænseflader) og Informationsforsyning (data), kan snakke sammen i en tværgående arkitektur. Programgruppens respektive ansvarsområde kunne sættes i forhold til hinanden, som illustreret herunder<sup>4</sup>.

Mødet med brugeren	Arkitektur
Middleware	
Informationsforsyning	

<sup>2</sup> Hvidbog om IT-arkitektur: <http://videnskabsministeriet.dk/site/forside/publikationer/2003/hvidbog-om-it-arkitektur>

<sup>3</sup> Definition af middleware: <http://en.wikipedia.org/wiki/Middleware>

<sup>4</sup> Programgruppens oplæg ved Mødet med Styregruppen den 20. juni 2007: [www.deff.dk/show-file.aspx?IdGuid={739573D7-28E3-4299-B2ED-DCA147657E69}](http://www.deff.dk/show-file.aspx?IdGuid={739573D7-28E3-4299-B2ED-DCA147657E69})

<sup>1</sup> Hvidbog om IT-arkitektur: <http://videnskabsministeriet.dk/site/forside/publikationer/2003/hvidbog-om-it-arkitektur>

# I programgruppen forsøger man at koordinere den nationale udvikling på IT-området indenfor bibliotekssektoren under skyldig hensyntagen til det nationale og de enkelte bibliotekers behov.

## Arbejdet i gruppen

Logistikken omkring programgruppens møder, mødereferater mv. bliver håndteret af den tilknyttede DEFF-koordinator. I A & M er det Jakob Heide Petersen, der sørger for at møderne planlægges og at mødereferaterne skrives. Møderne er derfor altid velstrukturerede og kan gennemføres effektivt, så medlemmerne kan koncentrere sig om at bidrage med det, de er bedst til.

Programgruppen mødes ca. 4 gange årligt og mødecyklussen er koordineret med DEFF styregruppens mødecyklus således at sagsbehandlingen af projektansøgninger kan forløbe smidigt og så hurtigt, som muligt.

Programgruppen har, som nævnt, medlemmer fra alle landets store forskningsbiblioteker og dermed mange interessenter, der har en mening om de projektansøgninger og idéer, der skal høres, diskuteres og vurderes: er idéen grundlag nok for at oprette og finansiere et projekt i DEFF-regi? Fører et givent projektforslag frem til de overordnede mål A & M har sat sig? Er der nogle af programgruppens medlemmer, der er interesserede i at løfte et givent projektforslag og drive det? Kan programgruppen anbefale styregruppen at støtte et givent projekt og dermed bevillige de ansøgte penge?

Man skal huske at programgruppen ikke blot er et diskussionsforum, men at medlemmerne er udførende, på hver sin måde, i projekter der igangsættes og sikkerheden for at projekter gennemføres med succes øges på den måde betragteligt. Netop gruppens sammensætning gør, at mange af de politisk ømtålelige beslutninger kan afklares eller identificeres inden et projekt søsættes.

Arbejdet i programgruppen er fokuseret på at generere idéer og initiere projekter, der ligger indenfor programgruppens indsatsområder. Idéerne og initiativerne kommer størstedels fra programgruppens egne medlemmer men også fra andre i bibliotekssektoren, kan der komme ansøgninger om støtte til udviklingsprojekter.

Det er spændende at opspore de rigtige idéer og sikre at fagligt kompetente medarbejdere kan og vil engagere sig i gennemførelsen, udtaler gruppens formand Arne Sørensen, Statsbiblioteket. Arne repræsenterer, som resten af gruppens medlemmer<sup>5</sup>, også et af de store forskningsbiblioteker.

Når man får til opgave at skrive en artikel, får man også mulighed for at stille nogle spørgsmål, man ellers ikke stiller og jeg tog derfor fat i formanden.

Rollen som formand i programgruppen har et væsentligt politisk element, hvor det er vigtigt at gå den rette balancegang mellem hensyn til særlige lokale løsninger og nye nationale mere harmoniserede løsninger, siger Arne.

På spørgsmålet om, hvad det er vigtigst at have fokus på i den nærmeste tid, får jeg efter lidt overvejelser tre bud på konkrete projekter, formanden vil fremhæve.

Det er vigtigt at højere læreanstalter og biblioteker nu tager WAYF til sig. WAYF er en middleware, der giver brugeren mulighed for med et login på sin egen institution at få differentieret adgang til tjenester såsom tidsskriftsdatabaser, biblioteksarkiver og lignende.

Den netop afsluttede undersøgelse om DanBib som ægte fælles katalog, hvor rigtigt mange biblioteker deltog i et godt fælles stykke arbejde, er

også et vigtigt fokuspunkt. Det er et projekt, der skal bæres videre, da chancen for en succesfuld gennemførelse af netop den vision, – selvom det er svært at blive enige, er mere realistisk end nogensinde, siger Arne.

Der skal også arbejdes meget mere intensivt med nye forretningsmodeller for bibliotekerne. Forretningsmodellerne er basis for, at nogle biblioteker kan drifte systemer for andre og dermed give fællesskabet fordelene ved konsolidering og centralisering af ensartede opgaver, slutter Arne, der dermed har dækket tre af programgruppens indsatsområder fra handlingsplanen.

For programgruppen arbejder selvfølgelig fokuseret og koordineret og har dermed selvfølgelig i fællesskab aftalt en handlingsplan<sup>6</sup>, der definerer de indsatsområder, programgruppen vil koncentrere sin indsats omkring, nemlig:

- Forenkling og konsolidering i nationale fællesskaber
- Arkitektur og grænseflader for ”Integrated Search”
- Bruger- og adgangsstyring
- Biblioteket i det digitale Danmark
- Forretningsprocesser
- 

Flere detaljer om programgruppen arbejde, status på projekter, detaljer omkring handlingsplan mm. kan altid ses på programgruppens wiki: <https://infoshare.dtv.dk/twiki/pub/ArkitekturMiddleware/WebHome>

## Idéerne og initiativerne kommer størstedels fra programgruppens egne medlemmer men også fra andre i bibliotekssektoren, kan der komme ansøgninger om støtte til udviklingsprojekter.

<sup>5</sup> Programgruppens medlemmer: <https://infoshare.dtv.dk/twiki/bin/view/ArkitekturMiddleware/WebHome>

<sup>6</sup> Handlingsplan [https://infoshare.dtv.dk/twiki/pub/ArkitekturMiddleware/WebHome/Handlingsplan\\_2007\\_og\\_frem.doc](https://infoshare.dtv.dk/twiki/pub/ArkitekturMiddleware/WebHome/Handlingsplan_2007_og_frem.doc)